

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Технологічний факультет

Кафедра технологій виробництва, переробки та якості продукції
тваринництва

Кваліфікаційна робота на правах рукопису

БЕЖОВЕЦЬ МИХАЙЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 636.2.034

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ОЦІНКА ТЕХНОЛОГІЧНО-СЕЛЕКЦІЙНИХ АСПЕКТІВ
ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ СКОТАРСТВА В УМОВАХ ТОВ
«ЧАПАЄВСЬКЕ АГРО ПЛЮС» ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Михайло БЕЖОВЕЦЬ

Керівник роботи:
Альона ШУЛЯР,
кандидат с.-г. наук, доцент

Житомир – 2024

Висновок кафедри годівлі, розведення тварин та збереження біорізноманіття

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри годівлі, розведення тварин та збереження біорізноманіття № __ від «__» _____ 2024 р.

Завідувач кафедри годівлі, розведення
тварин та збереження біорізноманіття
«__» _____ 2024 р.

Діна ЛІСОГУРСЬКА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Михайло БЕЖОВЕЦЬ** захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(підпис)

Тетяна ПОПАДЮК

АНОТАЦІЯ

Бежовець М. О. Оцінка технологічно-селекційних аспектів виробництва продукції скотарства в умовах ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» Вінницької області. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Завдяки чітко організованій та налагодженій технології виробництва продукції скотарства в умовах господарства тварини симентальської породи реалізували генетичний потенціал продуктивності і показали високі показники молочної і м'ясної продуктивності, що варто враховувати для рентабельного ведення галузі скотарства з аналогічним та/або близькими виробничими умовами.

Ключові слова: симентальська порода, молоко, яловичина, технологія, продуктивність.

ANNOTATION

Bezhovets M. O. Assessment of technological and breeding aspects of livestock production in the conditions of LLC «Chapaevske Agro Plus» of Vinnytsia region. – Qualifying scientific research as a manuscript.

Qualification work for the master's degree in specialty 204 – Technology of production and processing of livestock products. – Polissia National University, 2024.

Thanks to the well-organized and well-established technology of production of livestock products in farm conditions, Simmental breed animals realized their genetic productivity potential and showed high indicators of milk and meat productivity, which should be taken into account for the profitable management of the livestock industry with similar and/or similar production conditions.

Key words: Simmental breed, milk, beef, technology, productivity.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	6
1. 1. Скотарство – важлива сфера агробізнесу	6
1. 2. Характеристика симентальської породи великої рогатої худоби	8
РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ	11
2. 1. Місце та умови проведення досліджень	11
2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень	13
РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ	15
3. 1. Оцінка технологічно-селекційних аспектів виробництва продукції скотарства в умовах ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»	15
ВИСНОВКИ	24
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	25

ВСТУП

Серед багатьох галузей тваринництва скотарству відводиться вагома роль через, в першу чергу, цінність продукції, яку отримують від великої рогатої худоби – це є і цінна сировина, і цінна продукція: молоко, яловичина, органічне добриво, субпродукти, шкури, кров, а також молодняк й інше [1, 2]. Як науковці, так і виробничники працюють у напрямку збільшення обсягів виробництва продукції скотарства – молока і яловичини, в основному – не лише задля збільшення безпосередньо кількості продукції, а й покращення її якості при найменших витратах ресурсів [3, 4]. Для цієї мети ніколи не втратить актуальності дослідження як технологічних елементів, так і селекційних при виробництві продукції скотарства [5-8]. Тому:

мета наших досліджень – оцінка технологічно-селекційних аспектів виробництва продукції скотарства в умовах ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» Вінницької області;

предмет досліджень – основні елементи технології виробництва продукції скотарства та головні селекційні ознаки великої рогатої худоби;

об’єкт досліджень – моніторинг з метою оцінки технологічно-селекційних аспектів виробництва продукції скотарства в умовах ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» Вінницької області.

Методи досліджень: описові, аналітичні, зоотехнічні, біометричні.

Практичне значення отриманих результатів. З метою ефективного ведення галузі скотарства необхідно чітко і суворо дотримуватись усіх технологічних елементів виробництва молока та яловичини для отримання високих показників молочної і м’ясної продуктивності тварин.

Структура та обсяг роботи. Робота викладена на 28 сторінках комп’ютерного тексту, містить 4 рисунки, 7 таблиць. Список використаної літератури налічує 40 джерел.

РОЗДІЛ 1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1. 1. Скотарство – важлива сфера агробізнесу

Сільське господарство існує з самого початку цивілізації, забезпечуючи світ їжею та продуктами, необхідними для виживання. Однак сільське господарство – це більше, ніж просто вирощування сільськогосподарських культур і худоби. Це складний і, так би мовити, «вимогливий» бізнес, який вимагає такої ж уваги та досвіду, як і будь-який інший бізнес. Ось тут і вступає в дію агробізнес – трохи ширше поняття. Агробізнес – це такий бізнес, пов'язаний із виробництвом сільськогосподарської продукції, включаючи усі етапи: від вирощування до переробки та дистрибуції [9, 10].

Сучасне «тваринницьке виробництво» спрямоване на вирощування здорових і міцних тварин, поліпшення їх добробуту і збереження генетичного різноманіття тварин. Важливу роль відіграє розведення тварин й розвиток систем тваринництва від традиційних до органічних, які все більші і більше розвиваються. Удосконалюючи ті чи інші селекційні ознаки тварин можна покращити певні ознаки цілої популяції [11].

Скотарство належить до однієї з найважливіших аспектів агробізнесу, а важливою ознакою останнього є його здатність стимулювати економічне зростання, адже часто скотарські господарства є основою багатьох громад, забезпечуючи робочі місця та дохід для місцевої економіки. Так, за даними Міністерства сільського господарства США (USDA), сільське господарство забезпечує приблизно 11% робочих місць у сільській місцевості та приносить 135 мільярдів доларів заробітної плати. Тому інвестиції в цю сферу – це не лише про створення засобів для існування, а й внесок у загальне зростання нашої економіки [12].

В умовах потепління клімату і погіршення біорізноманіття, спосіб виробництва і споживання варто переглянути. Тому це потрібно враховувати про веденні галузі скотарства і дбати про зниження впливу скотарства на ці

моменти, а фермерським скотарським підприємствам стати більш стійкими [13].

Варто відмітити, що галузь скотарства складається з двох важливих підгалузей – молочного і м'ясного. Відповідно до цього різняться і породи великої рогатої худоби, які, окрім, як на молочні і м'ясні, є ще й комбіновані. Зрозуміло, що відтак молочна корова і м'ясна худоба, так би мовити, різні тварини. Вони мають різний темперамент і поведінку, вирощуються по-різному і, зрештою, по-різному використовуються для виробництва продукції для споживачів і сировини для промисловості. Але це не означає, що сектори не можуть працювати разом по-новому [14].

В даний час скотарство має змогу допомогти фермерам більш ефективно розпоряджатися своїми ресурсами. Це включає відповідальне використання землі, води та енергії. Запровадження стійких практик має вирішальне значення, оскільки це допомагає зберегти ресурси для майбутніх поколінь. Це не лише приносить користь навколишньому середовищу, але й допомагає фермерам зменшити витрати та збільшити прибутки, що є надзвичайно важливим у сучасному світі [15].

У галузі скотарства важливе значення має селекційно-племінна робота і розведення тварин виступає як селекційне схрещування домашніх тварин, які мають бажані якості, що призводять до покращення якостей потомства. Ці «якості» – це племінна цінність і в даний час важливо враховувати те, що варто застосовувати «збалансоване» розведення, а це, в першу чергу, пошук і виявлення компромісу між здоров'ям та благополуччям тварин, їхній вплив на навколишнє середовище та якість і кількість продукції (молоко, м'ясо) [16, 17].

Важливим елементом галузі скотарства є його значення в управлінні ланцюгом постачання від ферм до споживачів. Це включає транспортування, переробку та розподіл продукції. Неефективне управління ланцюгом постачання може призвести до збільшення харчових відходів, підвищення цін для споживачів і зниження прибутків для фермерів [18].

Важко виділити яка підгалузь скотарства (молочне чи м'ясне) є важливішою, але варто зазначити, що в нашій країні більшого розвитку і поширення має саме галузь молочного скотарства. Численні фактори, включаючи зниження цін на молоко та зростання попиту на високоякісну яловичину, призвели до збільшення використання м'ясного бугая-плідника у молочних стадах. Це нова цікава стратегія, яка має назву «Beef-on-dairy», скорочено – «BoD». Така стратегія спрямована на покращення економічних показників ферми шляхом виробництва більш цінних кросбредних телят із кращими характеристиками туші. Але поряд з позитивними аспектами, BoD може призвести до небажаних негативних наслідків, включаючи збільшення тривалості тільності, дистоцію та підвищений рівень мертвонародження, що призводить до погіршення добробуту тварин. Але все таки сучасні інструменти селекції, включаючи геномну, для відбору м'ясного плідника зі сприятливими ознаками отелення та розробку спеціалізованих індексів селекції, можуть допомогти подолати потенційні негативні аспекти, пов'язані зі стратегією BoD [19, 20, 21].

1. 2. Характеристика симентальської породи великої рогатої худоби

Велика рогата худоба зустрічається різноманітних форм і розмірів й існує більше сотні різних порід. Особлива увага приділяється розведенню тих тварин, які задовольняють вимоги ринку щодо туш певної ваги та вгодованості шляхом відповідної годівлі та догляду, а також тваринам з високою молочною продуктивністю. Для цього виробники традиційно використовують чистопородну худобу спеціалізованих порід та суб'єктивну оцінку, але все частіше вони використовують схрещування та гібридне розведення, при яких застосовуються складні генетичні методи для відбору племінної худоби в ранньому віці [22].

Для нашої держави характерним є інтенсивний розвиток молочного скотарства і майже повністю відсутня галузь спеціалізованого м'ясного скотарства, на відміну від світового стану цих галузей. Тому в нашій державі і молоко, і яловичину отримують від молочних порід – від вибракуваного дорослого поголів'я (в основному, корів) та від надремонтного молодняка чи передчасно вибракуваного ремонтного молодняка. У світлі цих фактів для нашої держави ефективним є розведення великої рогатої худоби комбінованих порід, які дають як достатню кількість молока, так і високоякісну яловичину [23, 24].

Серед порід комбінованої (подвійної) продуктивності чи не найвагоміше місце належить симентальській породі. Найбільшою популяцією великої рогатої худоби подвійного призначення є симентальсько-флеківська порода, яка включає широкоголові пляmistі гірські популяції у Центральній та Східній Європі. Походження від регіонально різних місцевих порід, і оновлення її відбулося за рахунок імпорту зі Швейцарії (регіон Берна та долини Сіммен, звідки й назва) головним чином у другій половині 19-го століття. Розводити цих тварин почали заради трьох цілей – молока, яловичини і міцності їх конституції і високим тягловим зусиллям завдяки гарному розвитку м'язів плечей й задніх кінцівок [25-27].

Симентальська або «швейцарська флеквіє» – швейцарська порода великої рогатої худоби комбінованого молочно-м'ясного або м'ясо-молочного напрямку продуктивності. Названа порода на честь долини річки Сімме (Сіммен) поблизу кантона Берн у Швейцарії. Як правило, це крупні тварини червоного забарвлення з білими плямами. Ранні записи свідчать про те, що симентальська худоба була результатом схрещування великої німецької великої рогатої худоби та меншої породи корінних жителів Швейцарії [28, 29].

Симентали є високоадаптивною породою, адже її успішно розводять на всіх п'яти континентах. Популяція породи в 41 мільйон свідчить про її здатність задовольняти різні програми розведення по всьому світу. Тому дана

порода є другою за величиною породою в світі, поступившись брахманській [30, 31].

Міцна, невибаглива та витривала – велика рогата худоба симентальської породи є породою подвійного призначення і, таким чином, є своєрідним «дарунком» природи, адже вона представляє поєднання швейцарського сільського господарства, яке є природним ландшафтом, і економного використання ресурсів. Впровадження штучного запліднення і надмірного використання в якості поліпшувальної голштинської породи (червоно-рябої) призвело до надшвидкого скорочення чисельності сименталів і класична симентальська порода з її видатними й оригінальними характеристиками почала кількісно зменшуватися. Тому зусилля багатьох видатних швейцарських фермерів спрямовані на збереження чистої симентальської породи і на сьогодні у Швейцарії нараховується близько 38 тисяч чистопородних симентальських корів і бугаїв [32, 33].

РОЗДІЛ 2. МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2. 1. Місце та умови проведення досліджень

ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» Погребищенського району Вінницької області – місце проведення досліджень за темою даної кваліфікаційної роботи. Розташоване дане господарство у с. Булаї за адресою вул. спортивна, 45 [34].

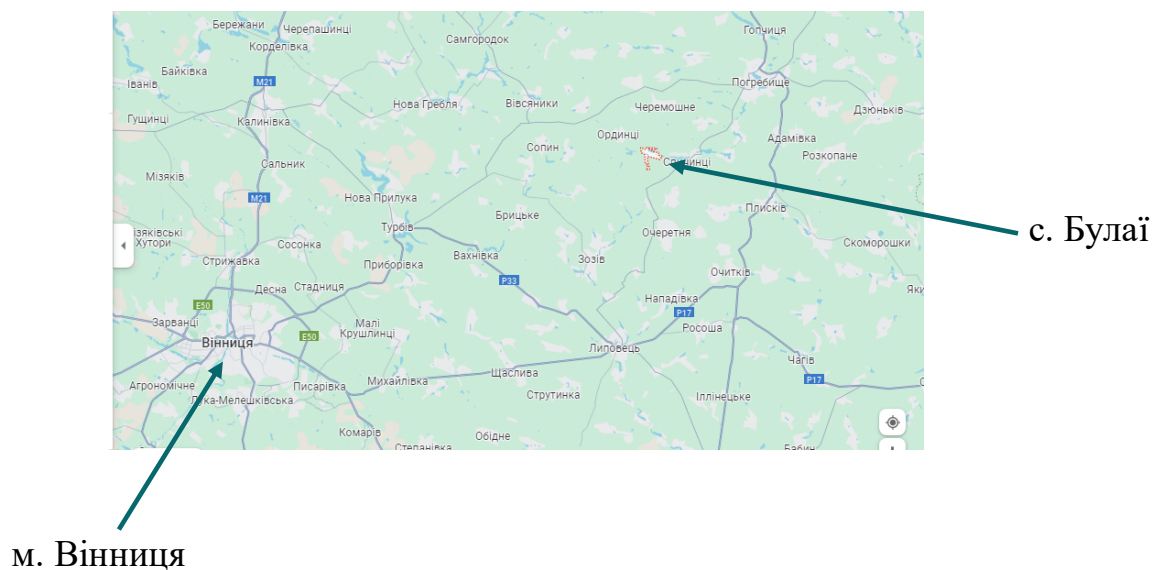

Рис. 1. Місце розташування господарства

Дане сільськогосподарське підприємство розпочало свою діяльність у 2012 році. Код ЄДРПОУ – 37926832. Директором на даний час є Ліневич Валерій Станіславович, а власниками і засновниками є, окрім нього, ще четверо осіб, які всі разом володіють статутним капіталом у сумі 100 тис. грн.: 25% капіталу належить діючому директору, 20% – Іванюку Сергію Івановичу, по 15% – Білоконю Руслану Павловичу, Паламарчуку Миколі Івановичу, Трофимчук Світлані Іванівні, 10% – Горобцю Петру Григоровичу. Кінцевим бенефіціарним власником є дирекром господарства [35].

ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» займається подвійною діяльністю, тобто і рослинництвом, і тваринництвом. Основним видом діяльності є вирощування

різних культур (зернових, бобових, насіння олійних). Щодо галузі тваринництва, то тут займаються розведенням великої рогатої худоби і свиней. Окрім перерахованих галузей, також тут займаються змішаним сільським господарством, виробництвом цукру, також допоміжною діяльністю у рослинництві й оптовою торгівлею цукром, шоколадом і кондитерськими виробами [36].

**Рис. 2. Змішане сільське господарство
ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»**

У володінні підприємства 1320 га землі, також дане господарство орендує землі у кількості 500 га. Всі землі використовуються для вирощування культур на продаж зерна, також для організації кормовиробництва для потреб галузі тваринництва.

Для виробництва молока і яловичини тут займаються розведенням симентальської породи великої рогатої худоби, для виробництва свинини – розведенням гібридних свиней зарубіжної селекції.

За останні два роки ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» за результатами діяльності отримувало прибутки – таблиця 1 [37].

Таблиця 1

Результати фінансової діяльності ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»

Показники	2022 рік	2023 рік
Дохід, грн.	32908300	32344800
Чистий прибуток, грн.	11907200	2795200
Активи, грн.	49910300	54310000
Зобов'язання, грн.	3375400	6170700
Кількість працівників	82	79

До основних культур, які вирощують у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс», належать пшениця, ячмінь, кукурудза, соя, соняшник, а також цукровий буряк. При цьому тут займаються переробкою цукрового буряку з наступним виробництвом і реалізацією цукру [38].

Продукцію галузі тваринництва реалізують на переробні підприємства Вінницької області.

2. 2. Матеріал та методика проведення досліджень

Згідно із метою наших досліджень нами було поставлено завдання дослідити технологію виробництва продукції скотарства, а також основні селекційні ознаки великої рогатої худоби. Схема проведених досліджень зображена на рис. 3.

Серед технологічних елементів нами досліджено головні складові технології виробництва продукції скотарства від корів симентальської породи: утримання тварин, годівлю, напування, видалення гною, доїння корів,

первинну обробку молока, підготовку тварин, призначених для переробки на м'ясо, до відправки на м'ясопереробне підприємство.

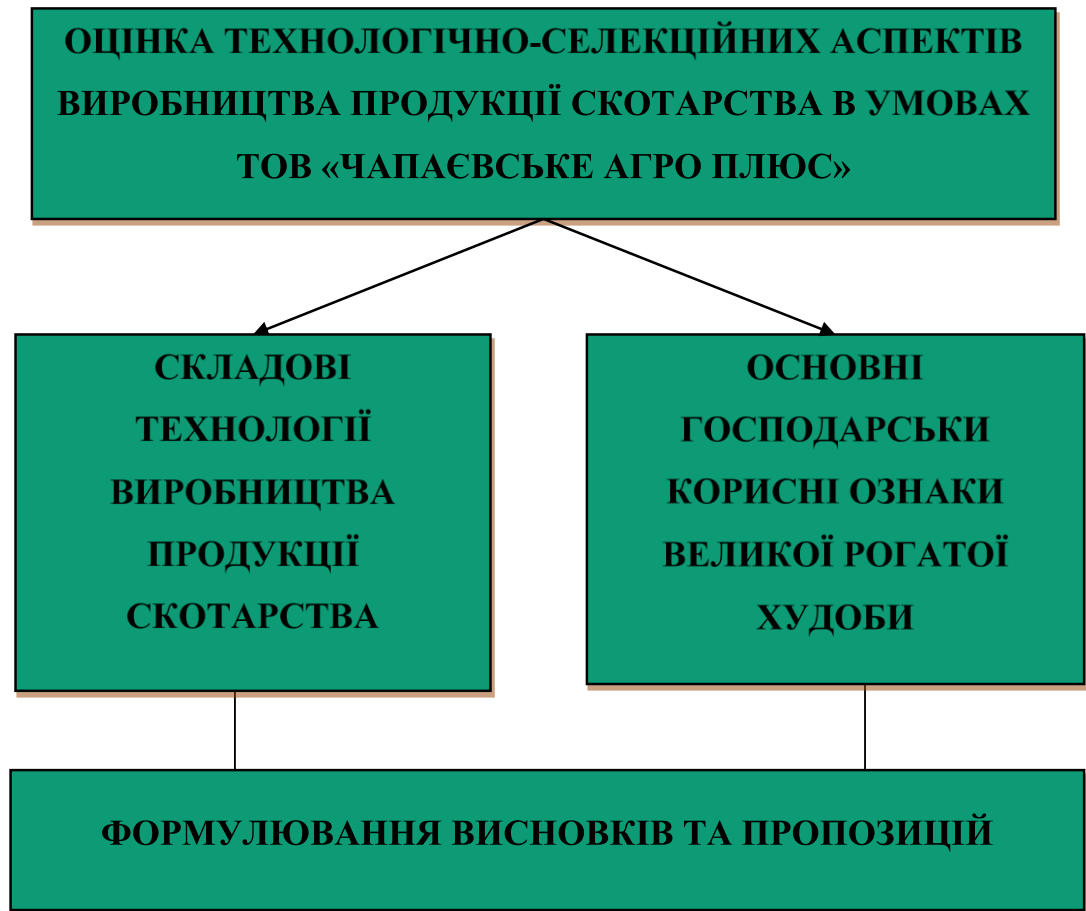

Рис. 3. Схема досліджень

Серед основних господарськи корисних ознак, нами досліджено молочну продуктивність та хімічний склад молока, живу масу тварин та інтенсивність їх росту.

Для проведення перерахованих досліджень нами використано ряд зоотехнічних, аналітично-описових, біометричних методів [39, 40].

РОЗДІЛ 3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3. 1. Оцінка технологічно-селекційних аспектів виробництва продукції скотарства в умовах ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»

Галузь скотарства ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» представлена розведенням тварин симентальської породи. Це є порода подвійного призначення – комбінованого напрямку продуктивності, оскільки тварин зазначеної породи використовують для отримання молока та яловичини – рис. 4.

**Рис. 4. Поголів'я симентальської породи
ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»**

В умовах ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» нами розглянуто технологію виробництва молока та яловичини і продуктивні ознаки тварин симентальської породи – молочну та м'ясну продуктивність.

Технологія виробництва молока у даному господарстві (таблиця 2) організована із застосуванням безприв'язної системи утримання – а саме безприв'язно-бюксовою – у корівниках, які розділені кормовим столом на два відділення, кожне з яких розділене на дві секції. В кожній секції утримується 50 корів, кожна із секцій обладнана бюксами (2 м на 1,5 м кожен) для відпочинку тварин з можливістю вільно рухатися рештою частини секції. Біля корівників обладнано вигульні майданчики.

**Технологія виробництва молока
у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»**

Елемент технології	Характеристика елементу технології
<i>Утримання</i>	Безприв'язно-боксове з вільним рухом тварин по приміщенню і з відпочинком тварин у боксах, розмірами 2 м х 1,5 м
<i>Годівля та напування</i>	Загальнозмішаний однотипний раціон протягом року з кормового столу Напування з групових напувалок Доступ до кормів та води – вільний протягом доби

<i>Видалення гною</i>	Видалення гною чотириразове дельта-скреперним транспортером
<i>Доїння</i>	У доїльному залі, доїльна уставка «Ялинка», триразове
<i>Первинна обробка молока та зберігання молока</i>	Очищення, охолодження, зберігання у танках охолоджувачах

Годівля тварин відбувається з кормового столу з вільним доступом до кормів протягом доби. Корми роздають двічі на добу і протягом дня обов'язково здійснюють підгортання кормів. Раціон складається з кормів, вироблених в умовах господарства, і є однотипним загальнозмішаним

протягом року. Раціон для дійних корів включає кукурудзяний силос, люцерновий і злаковий сінаж, люцернове сіно, пшеничну соломку, мелясу і комбікорм – суміш концентратів. Часто використовують соняшниковий або ріпаковий шрїт, барду, пивну дробину. Такий однотипний раціон готують щодня і він містить не менше 50% грубих кормів. Доступ до води – без обмежень протягом доби, напування здійснюється з групових автонапувалок. Якість води та кормів оцінюють раз на місяць.

Гній видаляють чотири рази на добу задля підтримання чистоти приміщень – з боксів вручну, з приміщення з використанням дельта-скреперної установки.

Доїння корів відбувається у доїльному залі три рази на добу на доїльній установці типу «Ялинка». Перед доїнням здійснюється підмивання та масаж вимені, здоювання перших цївок. До та після доїння вим'я обробляють спеціальними доглядовими розчинами для забезпечення здоров'я вим'я.

Первинна обробка молока у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» розпочинається ще з його транспортування до танків охолодження з очистки його шляхом фільтрування. Молоко охолоджують до температури 2-4⁰С і зберігають до відправлення на переробне підприємство. Також тут здійснюють оцінку якості молока за органолептичними, фізико-хімічними властивостями. Тут виробляють молоко «екстра» гатунку і реалізують на молокопереробні заводи Вінницької області.

Нами досліджено молочну продуктивність корів ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» – таблиця 3 і проведено оцінку молочної продуктивності в розрізі лактацій – за першу, другу, третю і кращу лактації. Корови симентальської породи у даному господарстві відзначаються високою молочною продуктивністю. За вищу лактацію надій становив 7682 кг молока при вмісті жиру 4,13% і вмісті білка 3,57%. Серед оцінених трьох лактацій найвищим надоем відзначалися корови за третю лактацію – 7185 кг молока. При цьому найвищим вмістом жиру та білка відзначалися корови за першу лактацію – 4,40 і 3,61% відповідно.

**Молочна продуктивність корів симентальської породи
ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»**

Показники, одиниці вимірювання	Лактації			
	<i>Перша</i>	<i>Друга</i>	<i>Третя</i>	<i>Краща</i>
Надій, кг	6526	6796	7185	7682
% жиру	4,40	4,28	4,11	4,13
Молочний жир, кг	288	292	297	319
% білка	3,61	3,55	3,53	3,57
Молочний білок	236	243	254	276

Різниця між коровами за молочною продуктивністю подана у таблиці 4.

Таблиця 4

**Різниця за молочною продуктивністю між коровами
симентальської породи ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»**

Показники, одиниці вимірювання	Різниця за лактаціями					
	перша- друга	перша- третя	перша- краща	друга- третя	друга- краща	третя- краща
Надій, кг	-270	-659	-1156	-389	-886	-497
% жиру	0,12	0,29	0,27	0,17	0,15	-0,02
Молочний жир, кг	-4	-9	-31	-5	-27	-22
% білка	0,06	0,08	0,04	0,02	-0,02	-0,04
Молочний білок	-7	-18	-40	-11	-33	-22

Різниця за надоем найвищою була між коровами за першу і кращу лактацію – -1156 кг та за другу і кращу лактації – -886 кг. За вмістом жиру в молоці найбільша різниця зафіксована між коровами за першу лактацію та коровами за третю і кращу лактації – відповідно +0,27 і +0,29% на користь корів-первісток. Щодо вмісту білка, то найбільша різниця встановлена за першу-другу лактацію та першу-третю – відповідно +0,06 та +0,08%.

Отже, з віком у корів збільшувався надій і дещо зменшувався вміст жиру і білка в молоці, тобто з підвищенням кількісних ознак продуктивності погіршувалися їх якісні характеристики.

Таким чином, технологія виробництва молока у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» налагоджена на належному рівні, що є запорукою одержання високих показників молочної продуктивності у даному господарстві.

Також нами досліджено технологію виробництва яловичини у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» – таблиця 5.

Для виробництва яловичини у даному господарстві займаються вирощуванням надремонтного молодняка великої рогатої худоби – в основному, бугайців, оскільки телиць використовують для ремонту стада. Також на м'ясо тут відправляють на м'ясопереробні підприємства Вінницької області і доросле вибракуване поголів'я корів.

Утримання молодняка великої рогатої худоби, призначеного для виробництва яловичини, відбувається різними способами залежно від віку тварин.

Так, протягом перших двох місяців життя молодняк утримують у індивідуальних клітках-будиночках методом так званого «холодного вирощування», далі – безприв'язно групами у секціях по 10 голів до завершення періоду вирощування. Відгодовують молодняк до 18 місяців.

Годівля тварин здійснюється однотипним раціоном протягом року з його корекцією залежно від віку і з врахуванням норм годівлі. Годують такий раціон раз на два-три дні і роздають три рази на добу. Доступ до кормів і до води – вільний протягом доби.

Видалення гною і прибирання приміщень здійснюється вручну три рази на добу з подальшим видаленням з приміщення спеціальним скребковим транспортером.

Таблиця 5

**Технологія виробництва яловичини
у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»**

Елемент технології	Характеристика елемента технології
<i>Утримання</i>	Метод холодного вирощування до 2 місяців, безприв'язне групове в секціях по 10 голів – до завершення відгодівлі
<i>Годівля та напування</i>	Вільний доступ до води та кормів протягом доби
<i>Видалення гною</i>	Тричі на добу, вручну та скребковим транспортером

Також нами проведено оцінку м'ясної продуктивності тварин симентальської породи в умовах господарства. Так нами досліджено один із основних показників м'ясної продуктивності – живу масу тварин – таблиця 6 – а також їх абсолютні прирости від народження до 18-місячного віку.

Таблиця 6

Жива маса та абсолютний приріст молодняку великої рогатої худоби у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»

Вік тварин, міс.	Жива маса, кг	Вікові періоди	Абсолютні прирости, кг
<i>при народженні</i>	42,7	<i>0-3</i>	105,5
<i>3</i>	148,2	<i>3-6</i>	93,3
<i>6</i>	241,5	<i>6-9</i>	94,6
<i>9</i>	336,1	<i>9-12</i>	93,2
<i>12</i>	429,3	<i>12-15</i>	93,6
<i>15</i>	522,9	<i>15-18</i>	93,7
<i>18</i>	616,6	<i>0-18</i>	573,9

Так, молодняк симентальської породи в умовах господарства відзначається високими показниками живої маси і абсолютного приросту. Середня маса при народженні становила 42,7 кг і на завершення вирощування цей показник досягнув значення 616,6 кг.

При цьому маса за кожні три місяці збільшувалася приблизно на 100 кг (93,2-105,5 кг), а абсолютний приріст за увесь період вирощування склав 573,9 кг.

Завдяки чітко налагодженій технології виробництва яловичини та дотриманню складеній програмі росту середньодобові прирости симентальського молодняку у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс» не опускалися нижче 1000 г (1036-1172 г).

Найвище значення приросту за добу було у віковий період від народження до тримісячного віку – таблиця 7.

**Середньодобовий та відносний приріст живої маси молодняку
великої рогатої худоби у ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс»**

Вікові періоди	Середньодобовий приріст, г	Вікові періоди	Відносний приріст, %
<i>0-3</i>	1172	<i>0-3</i>	110,5
<i>3-6</i>	1037	<i>3-6</i>	47,9
<i>6-9</i>	1051	<i>6-9</i>	32,8
<i>9-12</i>	1036	<i>9-12</i>	24,4
<i>12-15</i>	1040	<i>12-15</i>	19,7
<i>15-18</i>	1041	<i>15-18</i>	16,4
<i>0-18</i>	1063	-	-

Щодо інтенсивності росту, то найвищий відносний приріст встановлено у віковий період 0-3 місяці – 110,5%. Зі збільшенням віку даний показник поступово знижувався, що відповідає біологічним закономірностям росту і розвитку молодняку великої рогатої худоби.

Отож, технологія виробництва продукції скотарства в умовах даного господарства, як виробництва молока, так і яловичини, налагоджено на належному рівні, що підтверджується високими показниками продуктивних ознак тварин симентальської породи.

ВИСНОВКИ

Дослідження проведені у сільськогосподарському підприємстві, що розташоване у Вінницькій області – ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс», яке займається виробництвом продукції рослинництва та тваринництва, що реалізовується в межах регіону.

Галузь скотарства даного господарства представлена молочним і м'ясним напрямом з виробництвом відповідно молока та яловичини від тварин подвійної продуктивності – симентальської породи великої рогатої худоби.

Технологія виробництва молока та яловичини організовано на високому рівні з використанням прогресивних сучасних методів – безприв'язного утримання, однотипної протягом року годівлі, доїння у доїльному залі з практично повною автоматизацією та механізацією виробничих процесів. Молоко корів та тварин, призначених для забою для отримання яловичини тут реалізують на переробні підприємства Вінницької області.

Молочна продуктивність корів господарства є високою – надій за кращу лактацію становить 7682 кг молока при жирномолочності 4,13% та білковомолочності 3,57%. З віком корів їх надої підвищувалися при деякому погіршенні жирно- і білковомолочності.

Встановлено високі показники м'ясної продуктивності молодняку симентальської породи у господарстві – жива маса на завершення вирощування у 18 місяців становить 616,6 кг при середньодобових приростах більше 1000 г.

Таким чином, завдяки чітко організованій та налагодженій технології виробництва продукції молочного і м'ясного скотарства в умовах господарства тварини симентальської породи реалізували генетичний потенціал продуктивності і показали високі показники молочної і м'ясної продуктивності, що варто враховувати для рентабельного ведення галузі скотарства з аналогічним та/або близькими виробничими умовами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бежовець М. О. Інноваційні технології виробництва і переробки продукції тваринництва. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*: науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2024. Вип. 18. С. 19. (Науковий керівник –доцент Шуляр Альона Л.).
2. Кухар О. Г. Сучасні тенденції розвитку тваринництва в Україні. *Ефективна економіка*. URL: <http://surl.li/awxvhw> (дата звернення: 10.10.2024).
3. Аналіз і перспективи розвитку національного агробізнесу / Шуляр Альона Л., Шуляр Аліна Л., Бахновська А. О., Бежовець М. О., Сульженко Н. В. *Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва*: науково-теоретичний збірник. Житомир: Поліський національний університет, 2024. Вип. 18. С. 38–39.
4. Ейфеел А., Гусятинська О., Сусол, Р. Сучасний стан та перспективи розвитку галузі молочного скотарства в Україні. *Аграрний вісник Причорномор'я*. 2022. № 104. <https://doi.org/10.37000/abbsl.2022.104.17>
5. Шиян Н. І. Розвиток скотарства як чинник формування соціальної ефективності. *Економіка АПК*. 2019. № 2 С. 32–41.
6. Науково обґрунтовані заходи підвищення продуктивності корів молочного напрямку та покращення якості сировини в умовах виробництва: монографія / Скоромна О. І., Разанова О. П., Поліщук Т. В., Шевчук Т. В., Берник І. М., Паладійчук О. Р. ВНАУ, 2020. С. 5–174.
7. Інтенсивні технології у молочному скотарстві: монографія / Підпала Т. В. та ін. Миколаїв, 2018. 250 с.
8. Дієсперов В. С. Скотарство як найбільш проблемна галузь тваринництва. *Економіка АПК*. 2016. № 2. С. 38–45.
9. Bakhnovska A., Bezhovets M. The current state of the cattle breeding industry in Ukraine. *Стан та перспективи виробництва, переробки і використання продукції тваринництва*: матеріали X Міжнар. наук. конф. студ.

та учнів. молоді, 21 листоп. 2024 р. Кам'янець-Подільський: Вид.-во ЗВО ««Подільський державний університет», 2024. С. 80–82. (Науковий керівник – доцент Шуляр Альона Л.).

10. Маслак О. Скотарство України: реалії сьогодення. Агробізнес сьогодні. URL: <http://surl.li/fierxg> (дата звернення: 10.10.2024).

11. Cattle Breeding. URL: <http://surl.li/ruihco> (дата звернення: 10.10.2024).

12. Абрамович І. А. Теоретичні основи та форми прояву аграрного бізнесу. URL: <http://surl.li/qtaine> (дата звернення: 10.10.2024).

13. Livestock and food security. URL: <http://surl.li/tfnzsr> (дата звернення: 10.10.2024).

14. Kucher L. Formation of costs in cattle breeding as object of economic management. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. 2016. № 2 (1). P. 152–167.

15. Кудлай В. Г. Економіка і організація агробізнесу [Електронний ресурс] : Практикум. К.: КНЕУ імені Вадима Гетьмана, 2020. 211 с.

16. Перспективи скотарства. Як досягти прибутковості? URL: <http://surl.li/svmnmm> (дата звернення: 10.10.2024).

17. Тваринництво як бізнес і галузь сільського господарства. URL: <http://surl.li/qmbcwu> (дата звернення: 10.10.2024).

18. The Importance of Agribusiness in the Farming Community. URL: <http://surl.li/tipfcp> (дата звернення: 10.10.2024).

19. What is animal breeding and why is it important for sustainable farming? URL: <http://surl.li/ohpszu> (дата звернення: 10.10.2024).

20. Колос М. кономічна ефективність галузей тваринництва та шляхи її зростання. URL: <http://surl.li/oinnty> (дата звернення: 10.10.2024).

21. Shuliar A. L., Shuliar A. L., Tkachuk V. P. The current state of Ukrainian agrarian business and its impact on global food safety. *The impact of the war on the development of Ukraine's agricultural sector: materials of International scientific conference*, December 6–7, 2023. Częstochowa, the Republic of Poland. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023. P. 66–69.

22. ВРХ: Симентальська. URL: <https://kurkul.com/porody/78-simentalska> (дата звернення: 10.10.2024).

23. Приліпко Т. М., Ткачук В. П. Біохімічні показники крові та молозива корів симентальської породи за впливу способів утримання. *Таврійський науковий вісник*. Серія: Сільськогосподарські науки. 2023. Вип. 130. С. 385–390.

24. Симентальська. URL: <http://surl.li/cdhkol> (дата звернення: 10.10.2024).

25. Когут М. І., Братюк В. М., Стадницька О. І. Характеристика господарсько корисних ознак у корів симентальської породи різної генеалогічної приналежності. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2020. Вип. 67 (І). С. 181–191.

26. Даньків В. Я., Дяченко О. Б., Когут М. І. Продуктивність корів-первісток симентальської комбінованої (молочном'ясної) породи залежно від походження за батьком. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2018. Вип. 64. С. 155–161.

27. Федорович Є. І., Шпить І. В., Федорович В. В., Ткачук В. П., Чорний І. О. Формування ознак молочної продуктивності корів залежно від їх походження за батьком. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького*. 2023. Т. 25 № 98. С. 142–148.

28. Orikhivskyi T. V., Fedorovych Ye. I., Mazur N. P., Kryshthal O. S. Breeding and genetic features of simmental animals of different production types. *Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького*. Серія: Сільськогосподарські науки. 2022. Т 24, № 97. С. 191–202.

29. Даньків В. Я., Петришин М. А., Павлишак Я. Я. Розвиток телиць та молочна продуктивність корів дочок різних бугаїв симентальської породи. *Передгірне та гірське землеробство і тваринництво*. 2022. Вип. 71 (2). С. 228–244.

30. Полупан Ю. П., Мельник Ю. Ф., Бірюкова О. Д. Вплив генетичних чинників на продуктивність корів. *Розведення і генетика тварин*. 2019. Вип. 58. С. 41–51.

31. Лінійна класифікація корів молочних і молочно-м'ясних порід за типом (методичні вказівки) / Міністерство аграрної політики та продовольства України та ін.; укладачі: Л. М. Хмельничий та ін. Вид. друге, перероб. і доп. Суми : Сумський національний аграрний університет, 2016. 28 с.

32. Динаміка вагового росту телиць симентальської породи різних виробничих типів / Т. В. Оріхівський та ін. *Наук. вісник ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького*. 2019. Т. 20. № 2. С. 366–374.

33. Характеристика корів симентальської породи за господарсько корисними ознаками в умовах Львівщини / В. В. Федорович та ін. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького*. 2016. Т. 18, № 2. (67). С. 225–260.

34. ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс». URL: <http://surl.li/awxvhw> (дата звернення: 10.10.2024).

35. ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс». URL <https://opendatabot.ua/c/37926832> (дата звернення: 10.10.2024).

36. Товариство з обмеженою відповідальністю «Чапаєвське Агро Плюс». URL: <http://surl.li/pvdqxy> (дата звернення: 10.10.2024).

37. Чапаєвське Агро Плюс, ТОВ. URL: <https://clarity-project.info/tenderer/37926832> (дата звернення: 10.10.2024).

38. ТОВ «Чапаєвське Агро Плюс». URL: <https://www.ua-region.com.ua/37926832> (дата звернення: 10.10.2024).

39. Костенко В. І. Технологія виробництва молока та яловичини: практикум. К.: Аграрна освіта, 2013. 456 с.

40. Технологія виробництва молока та яловичини: навч. посібник / Ковальчук І. В., Слюсар М. В., Ковальчук І. І., Васильєв Р. О. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І Франка, 2019. 370 с.